

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POGRANICZA POLSKO-CZESKIEGO

Granica polsko-czeska rozdziela i łączy jednocześnie kraje o podobnej strukturze politycznej i społecznej oraz potencjale ekonomicznym. W ostatnich latach po polskiej i czeskiej stronie granicy obserwuje się zmniejszenie dystansu we wzajemnych kontaktach. Intensyfikację kontaktów pomiędzy społecznościami i instytucjami umożliwiło Polsce i Republice Czeskiej w 2004 r. wejście do Unii Europejskiej, a trzy lata później – do strefy Schengen. Wstąpienie do Unii spowodowało, że zmiany na przygranicznym obszarze ukierunkowane były na wzajemną integrację zgodną ze standardami unijnymi. Współpraca transgraniczna służy przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy, wymianie dorobku kulturalnego, niwelowaniu różnic gospodarczych oraz wspiera lokalną tożsamość.

Pogranicze polsko-czeskie przebiega wzdłuż pasma górskiego Sudetów i Beskidu Śląskiego, a jego granica o długości 796 km stanowi 22,7% całkowitej długości granic Polski i 34,2% całkowitej długości granic Republiki Czeskiej. Po obu stronach granicy obowiązuje trójstopniowy podział terytorialny, w ramach którego wyszczególnia się:

- w Polsce: 16 województw, 314 powiatów i 2478 gmin,
- w Republice Czeskiej: 14 województw (kraj), 76 powiatów (okres) i miasto Praga oraz 6253 gmin (obec).

Różnica dotyczy przede wszystkim wielkości jednostek podziału terytorialnego. Polskie województwa są ponad 3-krotnie większe obszarowo od czeskich, a polskie gminy – ok. 10-krotnie większe od czeskich. Za porównywalne powierzchniowo w obu krajach można uznać tylko powiaty. Po stronie polskiej granica z Republiką Czeską przebiega przez obszar 3 województw: dolnośląskiego, opolskiego i śląskiego, a po stronie czeskiej wzdłuż 5 województw: libereckiego, hradeckiego, pardubickiego, ołomunieckiego i morawsko-śląskiego. Analizę pogranicza polsko-czeskiego ograniczono do obszaru zajmowanego po stronie polskiej przez województwo opolskie, a po stronie czeskiej przez województwa: ołomunieckie i morawsko-śląskie.

W 2015 r. łączna powierzchnia obszaru obejmującego pogranicze wyniosła 20107 km². Powierzchnia województwa opolskiego stanowiła 46,8% powierzchni pogranicza, morawsko-śląskiego – 27,0%, a ołomunieckiego – 26,2%. Ludność pogranicza liczyła 2844,0 tys. W województwie opolskim mieszkało 35,0% populacji pogranicza, w morawsko-śląskim – 42,7%, a w ołomunieckim – 22,3%. Niekorzystną sytuację demograficzną obserwuje się we wszystkich województwach pogranicza polsko-czeskiego, przy czym depopulacja w największym stopniu dotyka województwo opolskie, a postępujący proces starzenia społeczeństwa najbardziej widoczny jest w województwie morawsko-śląskim. Na zmniejszającą się liczbę ludności województwa opolskiego znacząco wpływa obserwowany w ostatnich latach ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji zagranicznych na pobyt stały związane z silnym strumieniem emigracji zarobkowej, głównie osób w wieku produkcyjnym i prokreacyjnym. Jednym z mierników zaawansowania procesu starzenia jest mediana wieku, której najwyższe wartości notowano w województwie morawsko-śląskim.

Na obszarze przygranicznym funkcjonują ośrodki przemysłowe o zróżnicowanym profilu produkcji. Sprzyjające warunki klimatyczno-glebowe determinują wykorzystanie znacznej części terenu województw do działalności rolniczej.

Działalność gospodarczą polskiej części pogranicza cechuje przemysłowo-rolniczy charakter. Zróżnicowana struktura przemysłu jest jednym z największych atutów rozwojowych województwa opolskiego. O istotnym znaczeniu przemysłu świadczy jego wysoki (ponad 30%) udział w strukturze wartości dodanej brutto. W produkcji przemysłowej dominują branże: spożywcza, chemiczna oraz cementowo-wapiennicza. Ważną rolę w regionie odgrywa dobrze rozwinięte rolnictwo, któremu sprzyja dogodne ukształtowanie terenu, korzystne warunki klimatyczne oraz wysoka jakość gleb. W strukturze zasiewów przeważa uprawa zbóż oraz roślin przemysłowych. Uzyskiwane średnie plony zbóż, w tym podstawowych (pszenica) należą do najwyższych w Polsce. Wysokie plony notowane są także w produkcji rzepaku i rzepiku. Korzystne warunki przyrodnicze i agrotechniczne sprzyjają nie tylko samej gospodarce rolnej, ale również rozwojowi przemysłu rolno-spożywczego i agroturystyki, w czym upatruje się dużą szansę dla regionu.

W województwie łomunieckim działalność gospodarcza koncentruje się na przemyśle, rolnictwie i usługach. Na terenie województwa działa wiele przedsiębiorstw przemysłowych z branży spożywczej, tekstylnej, odzieżowej, optycznej oraz maszyn i urządzeń. W południowej i środkowej części regionu występują najbardziej sprzyjające warunki glebowe, co wpływa na najwyższe w Republice Czeskiej średnie plony jęczmienia, pszenicy, rzepaku i buraków cukrowych. Na rozwój regionu ma wpływ dogodne położenie, sieć komunikacyjna, rozwinięta infrastruktura, dostępność wykwalifikowanej siły roboczej oraz inwestycje zagraniczne.

Region morawsko-śląski jest krajowym ośrodkiem hutnictwa, w którym koncentruje się cała produkcja węgla kamiennego w Republice Czeskiej, ale z roku na rok wydobywana ilość tego surowca ulega zmniejszeniu. Oprócz tradycyjnego, hutniczego sektora zlokalizowany jest tam również przemysł samochodowy, chemiczny i farmaceutyczny. Przewaga działalności przemysłowej i prowadzona w regionie restrukturyzacja jest przyczyną wielu problemów, w tym znacznego zanieczyszczenia środowiska, szczególnie gleby, wód gruntowych i powierzchniowych, powietrza, a także wysokiego poziomu długotrwale bezrobotnych. Usytuowanie województwa morawsko-śląskiego wzdłuż granicy stwarza jednak możliwości efektywnej współpracy m.in. w sferze produkcji, rozwoju infrastruktury i ochrony środowiska.

Cechą charakterystyczną pogranicza polsko-czeskiego jest dywersyfikacja krajobrazu. Duże walory przyrodnicze, krajobrazowe i bogactwo kulturowe pogranicza polsko-czeskiego stanowią o znaczącym potencjale rozwojowym tego obszaru, szczególnie w dziedzinie turystyki. Atrakcje turystyczne przyciągają turystów z kraju i zagranicy pozytywnie wpływając na tworzenie nowych miejsc pracy oraz generowanie dochodów.

W województwie opolskim zainteresowaniem turystów cieszą się m.in. zamki w Brzegu, Mosznej, Kamieniu Śląskim, Głogówku i Rogowie Opolskim, skansen (Opole-Bierkowice) oraz unikatowe w skali europejskiej stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej "Trias" w Krasiejowie. Turystów przyciąga również interesujący pejzaż Gór Opawskich, słynącego z ciekawych szlaków turystyki pieszej i rowerowej oraz nieskażonego środowiska, a także Masyw Chelmski z Górą Świętej Anny, miejscem szczególnym w krajobrazie Śląska Opolskiego. Do ulubionych miejsc wypoczynku nad wodą, zwłaszcza w sezonie letnim, należą natomiast Jeziora Turawskie oraz Jezioro Nyskie i Otmuchowskie z bogatym zapleczem rekreacyjnym i noclegowym.

Zaletami turystycznymi czeskiej strony pogranicza są malownicze górskie krajobrazy, sieć szlaków turystycznych, trasy rowerowe i narciarskie oraz kompleksy jaskiń krasowych. Na terenie województwa łomunieckiego oprócz przepięknego krajobrazu znajduje się wiele zabytków kultury, w tym zamki Bouzov, Helfštýn, Šternberk, Úsov, Tovačov, Velké Losiny, Jánský Vrch i Náměšť na Hané. Występujące w okolicy Jeseníku liczne źródła wód leczniczych oraz wyjątkowo czyste i zdrowe środowisko sprzyjały powstaniu na tym terenie wielu uzdrowisk. W regionie łomunieckim jest również wiele możliwości do uprawiania sportu. Znajduje się tam ponad 2700 km ścieżek rowerowych. Sportom wodnym sprzyjają nowoczesne baseny i akweny wodne, a zimowym – stoki i trasy narciarskie.

Niezliczone możliwości rekreacji i turystyki oferuje również województwo morawsko-śląskie. W województwie znajduje się wiele zabytków kultury. Do najpiękniejszych i najbardziej znanych należą zamki: w Hradci nad Moravicí, w Raduni, w Kravařích na Opavsku, w Fulneku, w Sovinci, w Starém Jičíně oraz w Hukvaldech. Wyjątkowymi miejscami do zwiedzania są: muzeum techniki Tatra w Kopřivnici, muzeum kolejnictwa w Studénce, huta Dolní Vítkovice i kopalnia Michał. W regionie jest wiele tras i ścieżek do turystyki rowerowej i pieszej. Miłośnicy odpoczynku nad wodą mają do wyboru: zbiorniki wodne Žermanice, Těrlicko, Hlučín oraz Slezskou Hartu. Zimą ulubionymi ośrodkami narciarstwa biegowego i zjazdowego są łańcuchy górskie Beskidów i Hrubý Jeseník.

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE POLISH-CZECH BORDERLAND

The Polish-Czech border separates and connects at the same time countries with similar political and social structure as well as economic potential. In the recent years, on both the Polish and the Czech sides of the border a raising interest in mutual contacts has been observed. The entrance to the European Union in 2004 and three years later – to the Schengen area enabled Poland and the Czech Republic the intensification of contacts between communities and institutions. Joining the Union meant that changes in the border area have been focused on mutual integration in accordance with EU standards.

The cross-border cooperation serves primarily to build ties between communities on both sides of the border, exchange of cultural achievements, bridging the economic gap and moreover it supports the local identity.

The Polish-Czech borderland is situated along the mountain range of the Sudety and Beskid Śląski and its border with a length of 796 km represents 22.7% of the total length of Poland's borders, and 34.2% of the total length of the borders of the Czech Republic. On both sides of the border a three-tier territorial division has been in effect within which are specified:

- in Poland: 16 voivodships, 314 powiats and 2478 gminas,
- in the Czech Republic: 14 regions (kraj), 76 districts (okres) and the city of Praha as well as 6253 municipalities (obec).

The difference relates primarily to the size of units of territorial division. In terms of area Polish voivodships are more than 3 times larger than the Czech regions and Polish gminas - approx. 10 times larger than the Czech municipalities. Only powiats/districts in both countries can be considered comparable with respect to the surface. On the Polish part the border with the Czech Republic runs through three voivodships: Dolnośląskie, Opolskie, Śląskie, and on the Czech part along five regions: Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký and Moravskoslezský. The analysis of the Polish-Czech borderland has been limited to the area occupied by Opolskie Voivodship on the Polish side, and by the Olomoucký and the Moravskoslezský Regions on the Czech side.

In 2015 the total surface area covering the borderland amounted to 20107 km². The Opolskie Voivodship area accounted for 46.8% of the borderland, the Moravskoslezský Region – 27.0%, and the Olomoucký Region – 26.2%. The borderland had 2844.0 thous. inhabitants. In Opolskie voivodship lived 35.0% of the borderland population, in the Moravskoslezský Region – 42.7%, and in the Olomoucký one – 22.3%.

The unfavourable demographic situation is observed in all three regions, wherein the depopulation to the greatest extent concerns Opolskie Voivodship, and the most visible progressive ageing process of the society is in the Moravskoslezský Region. The decreasing number of the population of Opolskie Voivodship has been significantly affected by observed, in recent years, the negative natural increase and the negative net migration for permanent residence associated with a strong stream of the gainful emigration, mainly of people of working and procreation age. One of the measures of advancement of the ageing process is the median age of which the highest values have been recorded in the Moravskoslezský Region.

Industrial centres of diversified production profile operate in the border area. The favourable climatic and soil conditions determine the use of a large part of the regions' land for agricultural activities.

The economy of the Polish part of the borderland is of industrial and agricultural character. The diverse structure of the industry is one of the greatest development strengths of Opolskie Voivodship. The importance of industry demonstrates its high (over 30%) share in the gross value added. The branches: food, chemical and cement-lime prevail in industrial production. A well-developed agriculture plays an important role in the region, in which convenient landform features, beneficial climatic conditions and the soil of high quality are in its favour. The sown structure is dominated by the cultivation of cereals and industrial crops. The achieved average yields of cereals, including the basic ones (wheat) are among the highest in Poland. High yields are also recorded in the production of rape and turnip rape. The natural and agrotechnological conditions are propitious for not only the same agricultural economy, but also the development of the agricultural-foodstuff industry and agrotourism which is believed to be a great opportunity for the region.

In the Olomoucký Region the economy focuses on industry, agriculture and services. In the region there are many industrial enterprises of the food branch, textile, clothing, optical as well as machinery and equipment. In the southern and central part of the region there are the most favourable soil conditions that have an effect of the highest, in the Czech Republic, average yields of barley, wheat, oilseed rape and sugar beets. The development of the region is influenced by the convenient location, the communication network, advanced infrastructure, availability of skilled labour force and foreign investments.

The Moravskoslezský Region is the national centre for the iron and steel industry in which the entire production of hard coal in the Czech Republic is concentrated, but from year to year the amount of the extracted raw material is decreasing. In addition to the traditional, smelting sector, the automotive, chemical and pharmaceutical industries are located there. The predominance of industrial activity and the restructuring conducted in the area have caused many problems, including a significant pollution of the environment, especially of the soil, groundwater, surface water and the air as well as a high level of long-term unemployed persons. Nonetheless, the location of the Moravskoslezský Region along the border creates the possibility of effective cooperation, among others, in the sphere of production, infrastructure development and environmental protection.

A characteristic feature of the Polish-Czech borderland is the diversity of the landscape. Great natural, scenic qualities and the cultural richness of the Polish-Czech borderland constitute a significant developmental potential of this area, especially in the field of tourism. Tourist possibilities attract tourists from the country and from abroad having a positive influence on a job creation and a revenue generation.

In Opolskie Voivodship tourists are interested, among others, in visiting castles in Brzeg, Moszna, Kamień Śląski, Głogówek and Rogów Opolski, open-air ethnographic museum (Opole-Bierkowice) and the unique on a European scale a documentary site of inanimate nature "Trias" in Krasiejów. Tourists are also attracted by interesting countryside of Opawskie Mountains, famous for its exciting hiking and biking trails as well as clean environment. Also Chełmski Range with St. Anne Mountain are special places in the landscape of Opole Silesia. The Turawa, Nysa and Otmuchów Lakes with leisure and accommodation facilities belong to the favourite vacation spaces by the water, particularly during the summer season.

The picturesque mountain scenery, a network of hiking trails, bicycle and ski routes and complexes of the karst caves are the tourist advantages of the Czech part of the borderland. In the Olomoucký Region, in addition to the beautiful landscape, there are many cultural monuments, including castles Bouzov, Helfštýn, Šternberk, Úsov, Tovačov, Velké Losiny, Janský Vrch and Náměšť na Hané. The numerous medicinal water sources as well as exceptionally clean and healthy environment existing in the region of Jeseníky were favourable to the creation of many health resorts in this area. Furthermore, the Olomoucký Region offers many chances for sports. There are over 2700 km of bicycle paths. Water sports are promoted by modern pools and water reservoirs, and the winter ones - by many slopes and ski runs.

In the Moravskoslezský Region there are also countless opportunities for recreation and tourism. Among many cultural monuments in the region, the most beautiful and most famous are castles: Hradec nad Moravicí, Raduň, Kravaře near the town of Opava, Fulnek, Sovinec, Starý Jičín as well as Hukvaldy. Exceptional places to visit are also: the technical museum Tatra in Kopřivnice, the railway museum in Studénka, the Dolní Vítkovice steelworks and the Michal mine. In the region there are numerous routes and paths for cycling and hiking. Lovers of the rest by the water have a choice: water reservoirs Žermanice, Těrlicko, Hlučín and Slezská Harta. In winter the mountain ranges of Beskydy and Hrubý Jeseník are the most popular centres of cross-country and downhill skiing.

CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA ČESKO-POLSKÉHO POHRANIČÍ

Česko-polská hranice rozděluje a současně spojuje země s podobnou politickou a sociální strukturou a ekonomickým potenciálem. V posledních letech lze na obou stranách hranice pozorovat rostoucí zájem o prohlubování vzájemných kontaktů. Vstup obou zemí do EU v roce 2004 a začlenění do Schengenského prostoru o tři roky později podpořily zintenzivnění vztahů, a to jak mezi lidmi, tak mezi institucemi. Vstup do EU současně zapříčinil, že se změny v příhraniční oblasti zaměřily na vzájemnou integraci v souladu s normami EU. Přeshraniční spolupráce podporuje vyšší identifikaci s pohraničím. Tato spolupráce slouží k budování vzájemných vazeb mezi lidmi na obou stranách hranice, výměně kulturních hodnot a překonávání ekonomických rozdílů. Česko-polská hranice prochází Jizerskými horami, Krkonošemi, dále pokračuje Orlickými horami a Hrubým Jeseníkem až k pohoří Slezských Beskyd. Je dlouhá 796 km, což představuje 22,7 % z celkové délky hranic Polska a 34,2 % z celkové délky hranic České republiky. V obou státech je podobné územní členění:

- Polsko - 16 krajů (vojvodství), 314 okresů (powiatů) a 2478 obcí (gmin).
- Česká republika – 14 krajů, 76 okresů a Hlavní město Praha a 6253 obcí.

Rozdíly mezi oběma zeměmi jsou především ve velikostech územních jednotek. Polská vojvodství jsou v průměru více než třikrát větší než české kraje a polské gminy jsou přibližně desetkrát větší než české obce. S ohledem na rozlohu lze za srovnatelné územní jednotky brát pouze okresy (powiaty). S Českou republikou sousedí tři polská vojvodství: Dolnoslezské, Opolské a Slezské, a s Polskem má hranici pět českých krajů: Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský. S ohledem na prezentovaná data je analýza česko-polského pohraničí v této publikaci omezena územím Opolského vojvodství na polské straně a Olomouckým a Moravskoslezským krajem na straně české.

Rozloha analyzovaného území představovala v roce 2015 celkem 20107 km². Území Opolského vojvodství zaujímalo 46,8 %, Moravskoslezského kraje 27,0 % a Olomouckého kraje 26,2 %. V takto vymezeném pohraničí žilo 2844,0 tis. obyvatel. Na území Opolského vojvodství bydlelo 35,0 % z celku, v Moravskoslezském kraji 42,7 % a v Olomouckém kraji 22,3 %. Nepříznivá demografická situace je pozorována ve všech třech sledovaných oblastech, přičemž nejvíce se vyliďňuje oblast Opolského vojvodství a nejrychlejší proces stárnutí populace je charakteristický pro kraj Moravskoslezský. Na úbytku obyvatelstva v Opolském vojvodství se v posledních letech podílela záporná hodnota přirozeného přírůstku a záporné saldo zahraničního stěhování spojené se silným proudem ekonomických migrantů za prací, a to především u mladších osob v produktivním a reprodukčním věku. Jedním z ukazatelů stárnutí populace je medián věku, jehož nejvyšší hodnoty zaznamenal Moravskoslezský kraj.

V pohraničí jsou situována průmyslová centra s různorodou výrobou. Velká část území je současně využívána k zemědělské činnosti, která je závislá na klimatických podmínkách a bonitě půdy. Ekonomika polské části pohraničí je průmyslového a zemědělského charakteru. Různorodá skladba průmyslu je jednou z největších předností rozvoje Opolského vojvodství. Význam průmyslu dokládá jeho vysoký podíl na hrubé přidané hodnotě (přes 30 %). V průmyslové produkci dominují odvětví potravinářské, chemické a vápenno-cementové. Důležitou roli hraje v této oblasti rozvinuté zemědělství, kterému napomáhá charakter území, příznivé klimatické podmínky a vysoká kvalita půdy. Na osevních plochách převládá pěstování obilovin a technických plodin. Dosažené průměrné výnosy obilovin, včetně pšenice, patří mezi nejvyšší v Polsku. Vysoké výnosy jsou rovněž zaznamenávány u řepky a řepice. Přírodní a agrotechnické podmínky jsou příznivé nejen pro samotné zemědělství, ale také pro rozvoj zemědělsko-potravinářského průmyslu a agroturistiky, což je vnímáno jako velký potenciál tohoto regionu.

Ekonomika Olomouckého kraje je zaměřena na průmysl, zemědělství a služby. Nachází se zde mnoho potravinářských podniků, z dalších odvětví je rozvinutý textilní a oděvní průmysl, průmysl optiky a výroby strojů a zařízení. Jižní a střední část kraje patří mezi oblasti s nejúrodnější půdou. Z tohoto důvodu vykazuje kraj nejvyšší průměrné výnosy ječmene, pšenice, řepky a cukrovky technické v České republice. Předpokladem pro další rozvoj regionu je strategicky výhodná poloha, dopravní dostupnost, rozvinutá infrastruktura, dostatek kvalifikovaných pracovních sil i vstup zahraničních investorů.

Moravskoslezský kraj je celostátním centrem hutní výroby. Současně je zde soustředěna těžba téměř celé produkce černého uhlí České republiky, ačkoliv dochází k poklesu vytěženého množství. Kromě tohoto tradičního sektoru se v kraji dále prosazuje výroba dopravních prostředků a chemický a farmaceutický průmysl. Odvětvová struktura Moravskoslezského kraje přináší v současnosti nemalé problémy, jež jsou spojeny zejména s vyšším podílem nezaměstnaných osob a znečištěním životního prostředí, zejména půdy, podzemních a povrchových vod a ovzduší. Příhraniční charakter kraje poskytuje možnosti efektivní spolupráce ve výrobní sféře, rozvoji infrastruktury a v ochraně životního prostředí.

Charakteristickým rysem česko-polského pohraničí je rozmanitá krajina. Velké přírodní, krajinné a kulturní bohatství česko-polského pohraničí představuje významný rozvojový potenciál této oblasti, a to zejména v oblasti cestovního ruchu. Turistické příležitosti lákají domácí i zahraniční návštěvníky a mají pozitivní vliv na vytváření pracovních míst a tvorbu příjmů. Nejvíce turistů v Opolském vojvodství navštěvuje mj. zámek v Brzeg, Moszna, Kamień Śląski, Głogówek a Rogów Opolski, skanzen (Opole-Bierkowice) a v evropském měřítku unikátní park nauky a evoluce člověka v Krasiejów. Turisty rovněž přitahuje zajímavá scenérie Opavských hor, známá pro své turistické a cyklistické stezky, nedotčenou krajinu a Chelmski masiv s horou sv. Anny, jedinečné místo v opolském Slezsku. Oblíbenými místy k odpočinku u vody, hlavně v letní sezóně, jsou Jezera Turawskie a Jezero Nyskie a Otmuchowskie s ubytovacími zařízeními a bohatým zázemím pro volnočasové aktivity.

Lákadlem cestovního ruchu v Olomouckém kraji jsou malebné horské scenérie, síť turistických stezek, cyklostezky, lyžařská střediska a také krasové jeskyně. Dále lze v kraji nalézt vedle přírodních památek řadu historických pamětihodností – hrad Bouzov, Helfštýn, Šternberk, zámek Úsov, Tovačov, Velké Losiny, Jánský vrch a Náměšť na Hané. Velké množství léčivých pramenů a mimořádně čisté životní prostředí přispěly v Jeseníkách ke vzniku řady léčebných středisek v této oblasti. V Olomouckém kraji je i řada příležitostí ke sportování. Vyznačeno bylo již 2700 km cyklistických tras, k vodním sportům je možné využít řadu moderních bazénů a přírodních koupališť a pro zimní sporty je upravena řada sjezdovek a lyžařských stop.

Bezpočet příležitostí pro rekreaci a turistiku nabízí také Moravskoslezský kraj. V kraji se nachází mnoho kulturních památek. Zámeckými skvosty kraje jsou sídla v Hradci nad Moravicí, v Raduni, v Kravařích na Opavsku či ve Fulneku. Mezi významné hrady patří Sovinec, Starý Jičín a Hukvaldy. Specifikem regionu jsou podmínky pro průmyslovou turistiku: Technické muzeum automobilů v Kopřivnici, Vagonářské muzeum ve Studénce, areál Dolních Vítkovic a NKP Důl Michal. V kraji se současně nachází rozsáhlá síť tras pro pěší turistiku a cykloturistiku. Ti, kteří dávají přednost rekreacím u vodních ploch, navštěvují nádrže Žermanice, Těrlicko a Hlučín, v menší míře Slezskou Hartu. V zimě jsou horské celky Hrubého Jeseníku a Beskydy vyhledávanými centry běžeckého a sjezdového lyžování.